Kemenesaljai Digitális Könyvtár
2023.11.16. 16:11

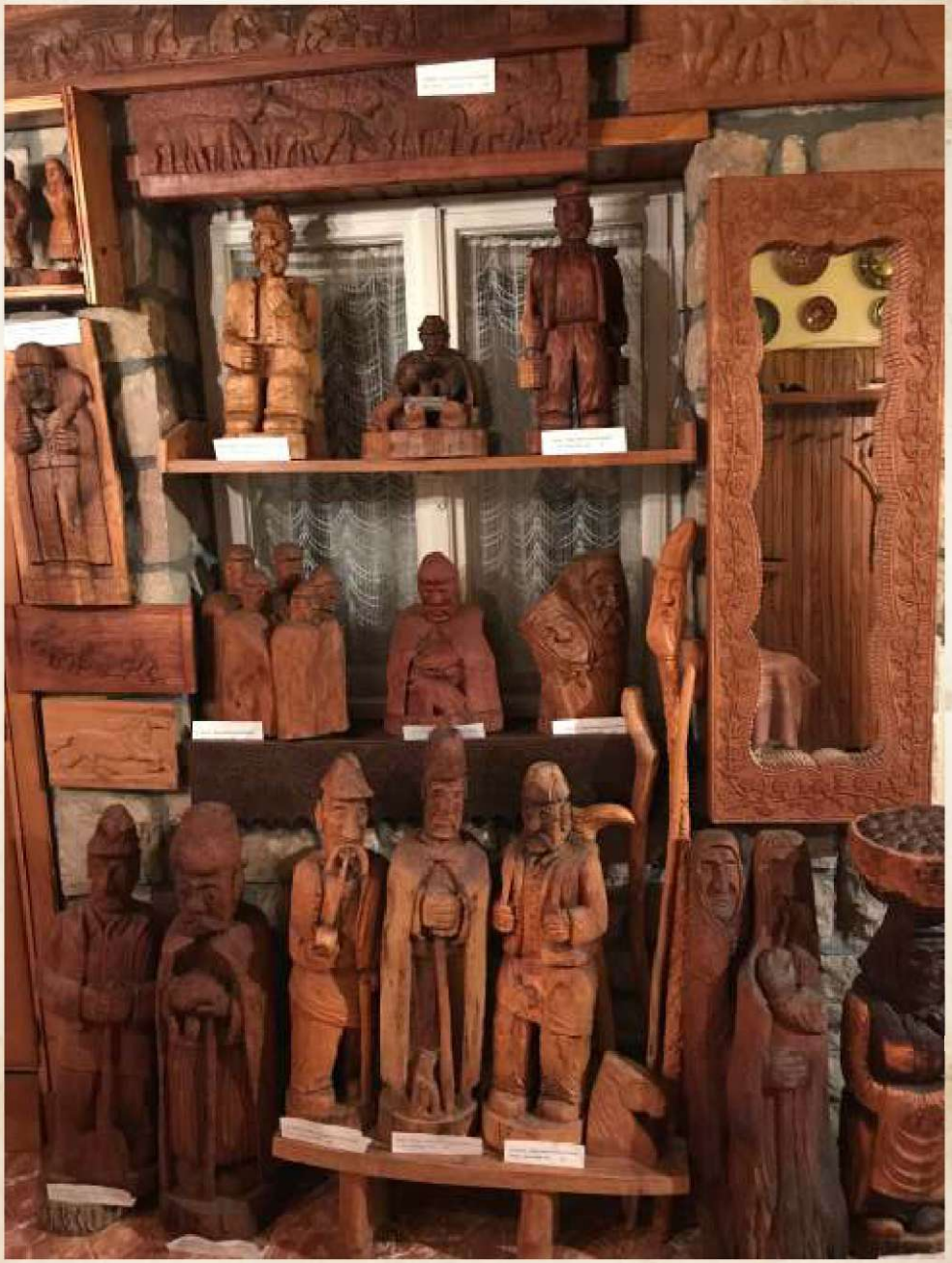

FÉL ÉVSZÁZAD CELLDÖMÖLKÖN

Ambrus József és felesége

dr. Ambrus Péter, édesapjáról írt könyvének borítója

Villás paraszt 1977

Köszöntő

Gyermekkorom óta érdeklődve figyelem mindazokat, akiknek a keze munkája nyomán alkotások születnek. Iparos nagyapám és apám műhelyében láttam először, ahogy az anyagból kész termék lesz, és láttam azt is, milyen örömet jelent, hogy valakinek a keze alól kerül ki munkája eredménye. A kemenesaljai kötődésű művész, Ambrus József fával dolgozott, kezei közül szebbnél szebb népi alkotások kerültek ki, alkotásaiból a tavaszi Tulipán Fesztiválon láthatott kiállítást a közönség.

A kiállítás anyagából adományozott Ambrus József özvegye, Rózsika és fia, Péter több mint harminc alkotást Celldömölk városának. Köszönöm mindkettőjüknek a közösségünk nevében a nagylelkűséget és kedvességet. Az ajándék fafaragásokat ezentúl a Városházán, a Kemenesaljai Művelődési Központ és Könyvtárban, valamint a Ság hegyi Szív Pincében láthatják a celldömölkiek.

A szobrok emlékeket jelentenek a családnak, és remélem, hogy a fafaragásokat megnézőkben is számos emléket idéznek meg. Kívánom, hogy gyönyörködjenek a faszobrokban, amelyeket ezen kiadványban bemutatunk Önöknek.

Fehér László
Celldömölk város polgármestere

Tisztelt Olvasó!

Barátként fogadtam el a felkérést a megnyitóra és senki ne várjon tőlem művészeti elemzést vagy kritikusi gondolatokat. Nem tudhatom, hogy másokban milyen hatást váltanak ki a szobrok. Egyetlen, mindent elsöprő érzés kerített hatalmába Ambrus József fafaragó népi iparművész szobrainak láttán, Radnóti Miklóst idézve: „messzeringó gyermekkorom világa, belőle nőttem én, mint fatörzsből gyönge ága". A szimbolikus kép akár konkretizálható is, hiszen Jóska bácsi Péter fia születésekor letört egy gallyat, amely vázába helyezve ma is megtalálható…

Pár évtizede ugyanolyan természetes környezetet képezett a paraszti élet világa, mint ma a mindent behálózó mesterséges környezet, az informatika univerzuma. Ennek a népi örökségnek állított emléket Jóska bácsi felvonultatva a vérévé ivódott életmód szinte teljes palettáját.

A zöld környezetet jeleníti meg a szobrok alapanyaga, a fa is. A Földön az élővilág 99,7%-át a növények alkotják és a maradékon osztoznak az emberek és az állatok… A legújabb kutatások szerint minden növény úgy működik, mint egy eleven internethálózat. Ha eltűnnének a Földről, akkor az emberi élet csak néhány hónapig tarthatna. Fordított esetben pár év alatt a növények visszafoglalnák az egész területet, amit elraboltunk tőlük… Legyen ez a gondolat tisztelgés a fa nemes anyaga és a holnapi Föld Napja előtt! Ha pedig Radnótit idéztem, akkor földinket, Weöres Sándort is meg kell említenem: bár emberekre vonatkoztatjuk gyönyörű gondolatát, de éppúgy – ha nem még jobban – érvényes a fákra is: „Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra…"

Ambrus József 1940. július 12-én született az akkor Sömjénmihályfának nyilvánított Kemenesmihályfán. A celldömölki Berzsenyi Dániel Gimnáziumban maturált és szíve szerint kőfaragónak tanult volna Győrben, de – mivel fiútestvére 12 éves korában elhunyt – nem akarta szüleit magukra hagyni. Két évi celli statisztikai hivatali munka után a Magyar Államvasutak alkalmazásába állt, ahol 1995-os nyugdíjazása előtt 20 esztendeig állomásirányítóként tevékenykedett. 1969-ben kötötte össze életét Szabó Rozáliával, aki megismerkedésük idején devecseri, majd később celldömölki könyvtáros lett. A munka éltette őket, így nem meglepő, hogy a vasúttól kapott 2 hetes visegrádi nászút, mint hosszú

Vékás 1977

Vágta

pihenőidő nagyon emlékezetes volt számukra. Életük más vonatkozásban is sínre került: 1970-ben Péter fiúk születésének örülhettek.

Krisztusi korban kezdett el komolyabban faragni anyai nagyapjának, Tőke Sándornak kézügyességét megidézve. A vasúti szellemi munkát remekül kiegészítette a szabadidős tevékenység: ennek jegyében „menetrendszerűen" született meg az évi 4-5, majd 8-10 szobor. Az alkotások zöme a szép erezetű és nehezen hasadó diófából készült, de a széles palettán – kísérletezőkedvét mutatva – találunk alma, citrom, cser, cseresznye, galagonya, juhar, kőris, körte, nyárfa, szeder és szilva alapanyagúakat is. Ambrus József ritkán és szűkszavúan vallott a szoborkoncepciók kialakulásáról, de fontosnak tartotta, hogy az anyagnak 3-4 évig száradniuk kell s ezalatt fejben már kialakult, hogy mi lesz belőlük. Erősen épített a természeti formák kínálta adottságokra. Jóska bácsi öntörvényű, -stílszerűen szólva- „egy tőből faragott" ember volt és keveseket engedett közel magához. Nehezen viselte a kritikát s ennek köszönhető, hogy már az ötödik x-et betöltötte, amikor felfedezték a tehetségét. Az 1992-es Kapoli Antal országos fafaragó pályázat I. díja komoly elismerést jelentett számára. Mindinkább kiforrott stílus, egyéni arculat jellemezte alapos emberismereten alapuló életképeit. A kompozíciók kifejező erejűek, egyszerű eszközökkel mély benyomást érnek el. A naiv művészet kategóriáján belül a méretarány nem foglalkoztatta, sokkal inkább az alakok lelkét próbálta megragadni. Az alkotások fia, Péter kitartó menedzselése révén jutottak el kiállításokra és minősítésük révén lett 2008-tól népi iparművész. Péter értékőrző munkája az idén megjelent „Élet-Fa" című, ajándéknak indult, de Jóska bácsi távozása után emlékkönyvvé és katalógussá lett kiadványban csúcsosodott ki.

Szobrai ajándékként elkerültek az USA-ba, Olaszországba, Svédországba, Ausztriába és Belgiumba is. Az érdeklődők kiállításokon csodálhatták meg műveit Budapesten, Nagykanizsán, Sárváron, Szombathelyen és hazai pályán, Kemenesmihályfán és Celldömölkön. Az alkotások egy része a kiállítás után a szülőfaluban kerül a közönség elé, illetve egy leendő kemenesaljai tájmúzeum gyűjteményét fogja gazdagítani.

Ambrus József és
fia, dr. Ambrus Péter

Takarulás

Szüretelő

Tisztelt Celldömölki Honfitársaim!

Édesapám Ambrus József 2023. április 21-i emlékkiállításának megnyitóján elhangzott - a Kemenesaljai Művelődési Központ Kresznerics Ferenc Könyvtára Vezetőjének - Németh Tibornak kedves, baráti és megható szavai után nehéz megszólalni…

Külön köszönöm Celldömölk Város Polgármesterének Fehér Lászlónak, a Kemenesaljai Művelődési Központ Igazgatójának Pálné Horváth Máriának és Hetényi József helytörténeti gyűjtőnek a kiállítás magas színvonalú, sikeres megrendezéséhez nyújtott közreműködését, segítségét.

Édesapám emléke, munkássága előtt ilyen szeretettel való tisztelgés, arra indított minket édesanyámmal, hogy az e kiadványban szereplő - Ambrus József fafaragó népi iparművész által készített - alkotásokat Celldömölk Városának adományozzuk.

Hisszük, hogy az utókor által is láthatóan, méltó helyre kerülnek a fafaragványok, így őrizzük meg édesapám emlékét a legmegfelelőbben, és teljesítjük kívánságát.

Celldömölk, 2023. június 03.

dr. Ambrus Péter

Báránnyivő

Ambrus József népi iparművész alkotásai

Szerzetes bot

Szék

Ambrus József népi iparművész alkotásai

Beszélgetők

Borosgazda

Ambrus József népi iparművész alkotásai

Súlykoló 1977

Söprő asszony 1978

Demizsonnal

Diófa bot

Pipázó paraszt

Piacra menő asszony

Ambrus József népi iparművész alkotásai

Életfa

Ambrus József népi iparművész alkotásai

Generációk Összenézve

Nézelődő

Ambrus József népi iparművész alkotásai

Gondolkozó juhász

Házastársak

Népviseletben

Négyen

Ambrus József népi iparművész alkotásai

Hébéres 1977

Idős férfi

Nagy bajszú paraszt

Kéregető

Kapás asszony

Kaszáló 1977

Kecskés kupa 1980